

Ks. WIESŁAW PRZYGODA

TROSKA PREZBITERÓW O ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI CHARYTATYWNEJ KOŚCIOŁA

Z woli Chrystusa Najwyższego Kapłana uczestnictwo w Jego jedynym i wiecznym kapłaństwie (Hbr 5, 1-10) przysługuje zarówno biskupom, jak i w stopniu podporządkowanym prezbiterom. Prezbiterzy, których zapowiedzią było 72 uczniów posłanych przez Jezusa w celu głoszenia królestwa Bożego, uzdrawiania chorych i wyrzucania złych duchów (Łk 10, 1-12; 17-20), są najbliższymi „współpracownikami stanu biskupiego w celu należytego wypełnienia powierzonego przez Chrystusa apostołskiego posłannictwa” (DK 2; por. KKK 1562). Ustanowienie prezbiteratu wiąże się z wyraźnym zamiarem Chrystusa, który chciał, aby w Jego Kościele spełniane były różnorakie funkcje, zgodnie z wymogami dobrze zorganizowanej społeczności (KKK 1554). Kapłaństwo w stopniu prezbitera zostaje udzielone „przez specjalny sakrament, mocą którego prezbiterzy dzięki namaszczeniu Ducha Świętego zostają naznaczeni szczególnym znamieniem i tak upodobniają się do Chrystusa Kapłana, aby mogli działać w zastępstwie Chrystusa Głowy” (DK 2; por. KK 10; KKK 1563).

Sakrament kapłaństwa oznacza szczególną konsekrację i namaszczenie Duchem Świętym, które są źródłem specjalnych łask potrzebnych do spełnienia posługi w Kościele i świecie. Do istotnych wymiarów posługi prezbiterów należy misja ewangelizacyjna, sprawowanie oficjalnego kultu Boga i uświęcanie

ludzi oraz funkcja pasterska¹. Naczelną zasadą jednoczącą liczne i różnorodne zadania prezbitera powinna być miłość pasterska. Jej wzorem jest miłość Chrystusa do ludzi, której przejawy prezbiter winien się starać odtworzyć w swoim życiu, aż do całkowitego daru z siebie dla owczarni, która została mu powierzona². Z miłości pasterskiej prezbitera wynika również obowiązek wspierania ubogich i potrzebujących oraz troska o rozwój posługi charytatywnej w powierzonej wspólnocie wiernych.

1. Miłość pasterska zasadą życia kapłańskiego.

Miłość pasterska, do której wzywa prezbiterów Najwyższy Kapłan, graniczy z heroizmem, gdyż w każdej chwili kapłan powinien być gotowy do oddania swego życia za owce (J 10, 11. 15). Istotne rysy miłości pasterskiej są widoczne w życiu, działaniu i słowach Jezusa. Ma to być przede wszystkim miłość pokorna (Mt 11, 29). Kapłaństwo wymaga wyrzeczenia się osobistych ambicji i chęci panowania nad innymi, nie licuje z nim postawa wywyższania się i autokratyzmu³. Miłość pasterska przejawia się we współczuciu okazywanym ludziom przygnębionym, zainteresowaniu problemami chorych i cierpiących, karmieniu głodnych, trosce o ubogich, sieroty i wdowy, a także w postawie miłosierdzia okazywanej grzesznikom.

Przykazanie miłości bliźniego jest wielce zobowiązujące dla prezbiterów, szczególnie pracujących w duszpasterstwie parafialnym⁴. Na proboszczach jako przedstawicielach biskupa spoczywa główna odpowiedzialność za budowanie Kościoła

---

1 JAN PAWEŁ II. *Prezbiterat – służebne uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa. Katecheza śródowa (31 III 1993)*. W: *Wierzę w Kościół*. Red. S. DZIWIŚ [i in.]. Watykan 1996 s. 265-269.

2 KONGREGACJA DO SPRAW DUCHOWIEŃSTWA. *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*. Nr 43. Watykan 1994 s. 43; zob. W. SŁOMKA. *Oblicza kapłańskiej miłości*. W: *Kapłan pośród ludu kapłańskiego*. Red. W. SŁOMKA, J. MISIUREK. Lublin 1993 s. 33-

w tej części diecezji, w której piastują swój urząd (KK 28). W realizacji wymogów miłości pasterskiej pomaga poznanie ludzi i warunków ich życia oraz takie zalety, jak: „dobroć serca, szczerłość, siła i stałość ducha, ustawiczna troska o sprawiedliwość, ogłada towarzyska i inne” (DK 3). Przydatne mogą okazać się ponadto cierpliwość, gotowość do szybkiego przebaczenia, uprzejmość, ofiarność w udzielaniu pomocy oraz usługowość wolna od eksponowania osobistych zasług (PDV 23).

Osobisty przykład Jezusa oraz organiczna więź z Najwyższym Kapłanem Nowego Przymierza zobowiązuje każdego prezbitera do świadectwa miłości. Braterska miłość i rzeczywiste więzy przyjaźni winny w pierwszym rzędzie cechować relacje prezbiterów ze swoim biskupem (DB 28; DK 7, 15). Podobnie w duchu braterstwa i miłości winni odnosić się do siebie nawzajem księża, zwłaszcza współpracujący ze sobą w jednej wspólnocie parafialnej (DK 8)⁵. Prezbiterzy są dłużnikami ludzi świeckich, do nich więc winni zwracać się z szacunkiem i miłością. Posługa pasterska domaga się postawy zaufania, wrażliwości, współczucia i wielkodusznej troski o wszystkich członków wspólnoty parafialnej, a zwłaszcza o dystansujących się od życia parafialnego i o tych, którzy nie rozpoznali jeszcze Chrystusa jako swego Zbawiciela (DK 9)⁶.

W nauczaniu soborowym posługa kapłańska ukazana jest jako troska o budowanie wspólnoty braterskiej w parafii⁷. Posługiwanie duszpasterskie odnosi się bowiem nie tylko do każdego chrześcijanina z osobna, lecz jest zaangażowaniem w formowanie autentycznej wspólnoty chrześcijańskiej. Prezbiterzy „gromadzą

41.

3 JAN PAWEŁ II. *Prezbiter człowiekiem miłości. Katecheza środowowa (7 VII 1993)*. W: *Wierzę w Kościół*. s. 308-309; zob. A. MICHALIK. *Duszpasterz wczoraj, dziś i jutro*. T. 1. Tarnów 1997 s. 89-97.

4 PAWEŁ VI. *Duszpasterstwo, służba, miłość. Przemówienie podczas audiencji ogólnej (8 VII 1970)*. W: PAWEŁ VI. *Kapłaństwo*

w imieniu biskupa rodzinę Bożą, ożywioną braterską jednością i doprowadzają do Boga Ojca przez Chrystusa w Du-chu Świętym” (DK 6).

Prezbiter w budowaniu wspólnoty powinien odznaczać się nadzwyczajną dobrocią na wzór Chrystusa, który pierwszą wspólnotę swoich uczniów kształtował nie poprzez zewnętrzny przymus, lecz przez wewnętrzne działanie Jego Ducha. W ten sposób przekazał żarliwą miłość grupie uczniów, tworząc z nich wspólnotę miłości, która stała się załączkiem widzialnego Kościoła posłanego później do świata. Podobnie prezbiterzy jako współpracownicy biskupów mają pobudzać miłość we wspólnotach parafialnych tak, by żyły one na co dzień Duchem Chrystusowym⁸.

2. Wychowanie wiernych do miłości.

Jednym z istotnych celów duszpasterstwa jest wychowanie wiernych do praktykowania szczerzej i czynnej miłości. Dokument soborowy wzywa prezbiterów do formacji chrześcijan, by ci „nie żyli tylko dla siebie, lecz aby według wymagań nowego prawa miłości, każdy tak jak otrzymał łaskę, służył nią drugiemu i aby w ten sposób wszyscy po chrześcijańsku wypełniali swe obowiązki w społeczności ludzkiej” (DK 6). Dlatego do zadań prezbitera należy przypominanie o obowiązku miłości bliźniego, ukazywanie znaczenia miłości w życiu społecznym, inspirowanie dzieł miłosierdzia oraz organizowanie pomocy charytatywnej dla ludzi potrzebujących, chorych i imigrantów⁹.

Ważnym zadaniem prezbiterów jest prowadzenie powierzonych im wiernych do takiego zjednoczenia w miłości, aby oni sami obdarzali się nawzajem czcią i miłością braterską (Rz 12, 10). Powyższe zadanie można określić jako przenikanie ducha miłości w świadomość i styl życia wspólnoty parafialnej.

---

dzisiaj. Wybór przemówień. Red. E. WERON. Warszawa – Poznań 1978 s. 64-67.

5 R. KAMIŃSKI. *Wspólnotowość życia prezbiterium parafialne-*

Środkami realizacji powyższego zadania jest nauczanie, liturgia i osobiste świadectwo duszpasterza. Od tego, w jakim stopniu potrafi on wykorzystać powyższe narzędzia, zależy rozbudzenie ducha miłości oraz gotowości do niesienia spontanicznej pomocy wszystkim potrzebującym. Nieporozumieniem byłoby bowiem oczekiwanie pomocy od organizacji charytatywnych w każdej najdrobniejszej potrzebie. Elementarne posługi muszą być realizowane indywidualnie lub zespołowo przez samą wspólnotę parafialną¹⁰.

Kapłani w dziele nauczania reprezentują Chrystusa, który jest pierwszym nauczycielem i wychowawcą swojego ludu. Mandat Chrystusa odnośnie nauczania jest oczywisty, a obejmuje on nie tylko słowa, ale też gesty, czyny i postawy Mistrza z Nazaretu. „Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem” (Mt 28, 20), oznacza m.in. „uczcie je zachowywać przykazanie miłości”. Dlatego soborowy dekret wzywa kapłanów do takiej troski o wiernych, aby każdy z nich „został doprowadzony w Duchu Świętym do rozwoju swego własnego powołania zgodnie z Ewan-gelią, do szczerej i czynnej miłości” (DK 6). Duszpasterz musi wykorzystać wszelkie możliwe formy nauczania, zwłaszcza katechezę, homilię, kazanie, rekolekcje, publikacje w gazecie parafialnej, aby wzbudzać i ożywiać w swoich podopiecznych świadomość stałej odpowiedzialności za innych. Ewangelia Chrystusa musi dotrzeć w najbardziej utajone zakamarki biedy i nędzy ludzkiej¹¹. Jednym z celów przepowiadania parafialnego jest zachęta do wszelkich dzieł miłości (KL 9). Wartość przepowiadania można natomiast mierzyć tym, w jakim stopniu faktycznie pobudza ono do miłości czynnej, wzmacnia ją i pogłębia¹².

Drugim ważnym środkiem budowania braterskiej wspólnoty w parafii jest liturgia, a zwłaszcza niedzielna Eucharystia¹³.

---

go. W: *Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*. Red. B. BEJZE. T. 6. Warszawa 1983 s. 678-688.

⁶ R. VÖLKL. *Caritas als Grundfunktion der Kirche*. W: *Handbuch der Pastoraltheologie*. Hrsg. von F. X. ARNOLD, K. RAHNER

W Eucharystii ma swoje korzenie i podstawę duch wspólnoty braterskiej, dlatego od Eucharystii „trzeba zacząć wszelkie wychowanie do ducha wspólnoty” (DK 6). Pogłębione życie liturgiczne w parafii prowadzi do umocnienia poczucia wspólnoty (KL 42). Z Eucharystii wypływa zobowiązanie do miłości braci i służby tym, za których Chrystus złożył swoje życie w ofierze. Obowiązkiem duszpasterzy jest takie sprawowanie Eucharystii, aby doświadczenie komunii wyniesione ze świątyni, znajdowało swoje potwierdzenie i dopełnienie w życiu parafii. Trzeba tak wychowywać uczestników Eucharystii, aby prowadziła ona do poczucia odpowiedzialności za braci, różnych dzieł miłości i pomocy wzajemnej (DK 6).

Nie ma gorszego świadectwa o parafii, jak uśmiercona posługa charytatywna¹⁴. Jak bowiem może wspólnota parafialna sprawować Ucztę Miłości każdego dnia, jeżeli w tej samej wspólnocie ktoś cierpi głód, samotność albo brakuje mu elementarnej pomocy w chorobie i cierpieniu? Przeżywanie Eucharystii w duchu i prawdzie zbliża do siebie ludzi i czyni wspólnotę chrześcijańską coraz bardziej zażyłą. Jej członkowie są wrażliwi na tyle, że potrafią dostrzec każdą najbardziej ukrytą i dyskretną potrzebę współbrata oraz wyjść jej naprzeciw bez oglądania się na interwencję instytucji opiekuńczej lub organizacji charytatywnej.

Trzecim środkiem kształtowania parafii przez wiarę i miłość w braterską wspólnotę na wzór pierwszej gminy w Jerozolimie jest osobiste świadectwo duszpasterza, przejawiające się w stylu życia i posługiwania oraz w osobistym zaangażowaniu w działalność charytatywną¹⁵. Osobisty przykład miłości i troski o ubogich jest świadectwem najbardziej przekonującym i mobilizującym parafian do współpracy w budowaniu wspólnoty parafialnej.

[u.a.]. Bd. 1. Freiburg – Basel – Wien² 1970-1972 s. 427.

7 Zob. F. BŁACHNICKI. *Teologia pastoralna ogólna*. Cz. 1. Lublin 1970 s. 296-298.

8 JAN PAWEŁ II. *Prezbiter pasterzem wspólnoty. Katecheza środowowa (19 V 1993)*. W: *Wierzę w Kościół*. s. 285-286.

Papież Paweł VI uczył, że kapłaństwo powinno utożsamiać się z miłością miłosierną: „Całkowite poświęcenie swego życia otwiera przed oczyma ofiarnego kapłana cudowną panoramę służby dla ludzkości”¹⁶. Prezbiter powinien służyć ludziom, do których jest posłany z miłością i z mocą¹⁷.

3. Kapłańska opcja na rzecz ubogich.

Sobór Watykański II wzywa kapłanów, aby urzeczywistniali ducha ubóstwa, który jest wyrazem miłości bliźniego i podstawą solidarności z ubogimi tego świata. Jan Paweł II naucza, że miłość Kościoła do ubogich, należąca do stałej jego tradycji, każe mu zwracać się ku światu, w którym ubóstwo przybiera wciąż nowe, gigantyczne formy (CA 57). W dokumencie programowym na trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa papież podkreślił, że wszelka działalność Kościoła powinna brać początek w kontemplacji Chrystusa, a to wymaga dostrzegania Jego oblicza przede wszystkim w twarzach ludzi ubogich¹⁸. W czasie wizyty *ad limina Apostolorum* biskupów polskich w 1998 roku Jan Paweł II przypomniał, że „na biskupach spoczywa obowiązek przewodzenia

---

9 *Tamże*. s. 286-287.

10 K. LEHMANN. *Caritas der Gemeinde*. W: *Caritative Diakonie der Kirche*. Hrsg. von R. VÖLKL. Aschaffenburg 1976 s. 52.

11 *Tamże*. s. 46.

12 J. CHARYTAŃSKI. *Parafia wspólnotą przekazu wiary i życia chrześcijańskiego*. W: *Ewangelizacja*. Red. J. KRUCINA. Wrocław 1980 s. 209-225; R. KAMIEŃSKI. *Przynależność do parafii katolickiej*. Lublin 1987 s. 124.

13 L. BALTER. *Rola liturgii w życiu wspólnoty parafialnej*. W: *Powołanie człowieka*. s. 386-398; TENŻE. *Wspólnototwórcza rola liturgii*. W: *Człowiek we wspólnocie Kościoła*. Red. L. BALTER. Warszawa 1979 s. 251-268.

14 LEHMANN, jw. s. 47.

Ludowi Bożemu w miłości”¹⁹. Postępująca pauperyzacja społeczeństwa polskiego wymaga zdecydowanego opowiedzenia się duszpasterzy po stronie ubogich i otoczenia ich troskliwą opieką duszpasterską.

Każdy kapłan, a zwłaszcza proboszcz, powinien wspierać akcje charytatywne ze swoich dochodów (kan. 222, § 2). W przeszłości przypominano kapłanom o tym, aby przynajmniej część tzw. *bona superflua* oddawali na cele charytatywne. Św. Brunon z Segni († 1123) ostrzegął: „Wszystkie bowiem bogactwa są niegodziwe, które są przetrzymywane przez skąpstwo lub które nie są wydawane sprawiedliwie (...). Wtedy zaś wydajesz je w sposób słuszny, gdy zachowujesz dla siebie tylko tyle, ile ci wystarcza, a resztę rozdajesz potrzebującym”²⁰.

Bogactwo i chciwość kapłanów szkodzią niewątpliwie budowaniu wspólnoty parafialnej. Przeciwnie zaś – dobrowolne ubóstwo i postawa skromności są najlepszymi sprzymierzeńcami budujących wspólnotę miłości. Chociaż księża parafialni nie są zobowiązani do ubóstwa przyrzeczeniem na wzór ślubu zakonnego, to jednak skromne ich życie i służebna postawa wskazują na żywą więź z Chrystusem, który ogołocił samego siebie i przyjął postać sługi (Flp 2, 7). *Dyrektorium o postudze i życiu kapłanów*

---

15 S. WÓJTOWICZ. *Realizacja miłości obowiązkiem każdego katolika*. „Homo Dei” 47:1978 nr 1 s. 10-11.

16 PAWEŁ VI. *Posłannictwo kapłańskie w świecie współczesnym*. Homilia wygłoszona podczas Mszy św. koncelebrowanej, w czasie której Ojciec Święty udzielił święceń kapłańskich 359 diakonom ze wszystkich kontynentów (29 VI 1975). W: PAWEŁ VI. *Kapłaństwo dzisiaj*. s. 187. „Chodzi tu o miłość, oczywiście nadprzyrodzoną, wrażliwą, skwapliwą. Taka miłość powinna cechować posługę kapłańską; zwłaszcza dotyczy to dziedziny rozwoju i sprawiedliwości społecznej, a dalej ducha oraz form realizacji katolickiej nauki społecznej, która czerpie swoje natchnienie i moc z Ewangelii i nauczania Urzędu Kościelnego, a

wzywa ich do wyeliminowania wszelkich oznak wyszukania i luksusu, zwłaszcza w zakresie mieszkania, środków transportu i wakacji.

Prezbiter powinien być przyjacielem ubogich, „okazywać im szczególnie delikatne zainteresowanie swojej miłości duszpasterskiej, z opcją preferencyjną dla wszystkich dawnych i nowych form ubóstwa tragicznie obecnych w świecie”²¹. Jan Paweł II wzywa ponadto prezbiterów, aby nad zaspokojenie fundamentalnych potrzeb ludzkich nie przedkładali bogatego wystroju świątyń i drogocennych paramentów liturgicznych przeznaczonych do kultu Bożego. Uważa nawet, że niekiedy „może okazać się konieczne sprzedanie tych dóbr, aby dać chleb, napój, odzież i dom temu, kto jest ich pozbawiony” (SRS 31). Może to mieć jednak miejsce w sytuacjach naprawdę wyjątkowych, zważywszy, że odpowiedzialność za budowę nowych świątyń i ich wyposażenie spoczywa dzisiaj w Polsce na ludziach ubogich.

Prezbiter jest powołany do osobistego zaangażowania się w dzieła miłosierdzia. Niekiedy sytuacja wymaga zaangażowania nadzwyczajnego, częściej chodzi jednak o miłość prostą, zwykłą, trudną do zauważenia, lecz stałą i wielkoduszną. Sobór Watykański II szczególnej uwadze kapłanów w parafii powierza osoby biedne i słabe oraz chore i umierające, z którymi „sam Pan okazał się ściśle złączonym i których ewangelizacja jest znakiem dzieła mesjańskiego” (DK 6). Podobnie Kodeks Prawa Kanonicznego omawiając obowiązki proboszcza, jego uważnej trosce powierza „biednych, cierpiących, samotnych, wygnańców oraz przeżywających szczególne trudności” (kan. 529, § 2).

4. Współpraca prezbiterów ze świeckimi w posłudze miłości.

---

nie z innych źródeł, obcych chrześcijaństwu. «Albowiem miłość Chrystusa przynagła nas» (2 Kor 5, 14). (...) Umieście wysłuchać

Sobór Watykański II wyraźnie zachęca prezbiterów do owocniejszej współpracy ze świeckimi, zwłaszcza w zakresie apostołstwa (por. KK 30; 33; 41; DA 10; 25; DM 21). Organizacja działalności charytatywnej wymaga harmonijnej współpracy prezbiterów z osobami świeckimi przede wszystkim w obrębie parafii²². Sobór zachęca świeckich, aby we wszelkich poczynaniach apostołskich przyzwyczajali się działać w ścisłej jedności ze swoimi kapłanami (DA 10). Z kolei kapłani mają uznawać i dostrzegać zarówno posługi, jak i charyzmaty świeckich, i tak je ukierunkowywać, aby służyły dobru wspólnemu parafii (KK 30). Budowanie wspólnoty braterskiej w parafii wymaga w pierwszym rzędzie uznania przez kapłanów godności katolików świeckich oraz właściwego im udziału w posłannictwie Kościoła. Duszpasterze muszą się wsłuchać uważnie w głos ludzi świeckich, przyjąc po bratersku ich pragnienia, uznać ich specyficzne doświadczenia, aby tym lepiej rozpoznać znaki czasów i uwzględnić je w działalności duszpasterskiej parafii (DK 9).

Istnieją różne sposoby konkretyzacji współpracy kapłanów z katolikami świeckimi w obrębie parafii. Jednym z nich jest współdziałanie na forum Parafialnej Rady Duszpasterskiej, której powołanie zaleca Sobór Watykański II²³. Jej głównym celem jest współpraca duchowieństwa i ludzi świeckich w dziele ewange-

---

westchnień człowieka biednego oraz szczerego głosu dziecka, wołania poszukującej młodzieży, jęku uciśnionego pracownika, westchnień ludzi cierpiących oraz krytycznych uwag myślicieli”.

Tamże. s. 188.

17 KONGREGACJA DO SPRAW DUCHOWIEŃSTWA. *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*. Tarnów 1999 s. 63-71.

18 „Jeśli nasze działania rzeczywiście mają początek w kontemplacji Chrystusa, to powinniśmy umieć Go dostrzegać przede wszystkim w twarzach tych, z którymi On sam zechciał

lizacji i uświęcania, a także dobroczynności i pracy społecznej (DA 26). Nawet w ogólnych wskazaniach dokumentu soborowego można dostrzec wysoką rangę działalności charytatywnej. Działalność ta powinna zajmować proporcjonalnie dużą część dyskutowanych na forum rady zagadnień pastoralnych. Korzystając z doświadczeń Kościoła w Niemczech i zaleceń niemieckiego synodu plenarnego, można stwierdzić, że Parafialna Rada Duszpasterska powinna przyczyniać się do budowania żywej wspólnoty, urzeczywistniającej zbawcze posłannictwo Kościoła wobec świata²⁴.

Parafialna Rada Duszpasterska ma wspierać proboszcza nie tylko trafnymi spostrzeżeniami, ale też wspomagać go w posługiwaniu duszpasterskim. Zadaniem rady jest między innymi popieranie działalności charytatywnej oraz pomoc w koordynacji inicjatyw i akcji pomocy realizowanych przez różne organizacje, stowarzyszenia i grupy w obrębie parafii. Rada powinna być platformą dialogu wewnątrzparafialnego i miejscem konkretnych decyzji o charakterze pastoralnym (ChL 27)²⁵. Jeżeli w radzie zasiadają przedstawiciele wszystkich frakcji, organizacji, stowarzyszeń i grup działających w parafii, to decyzje podejmowane w tym gremium są najbardziej trafne i skuteczne w praktyce. Parafialna Rada Duszpasterska wydaje się być najszerszą, choć nie jedyną, platformą współpracy proboszcza z wiernymi świeżymi²⁶.

5. Prezbyter animatorem posługi charytatywnej w parafii.

---

się utożsamiać (...). Nie należy oczywiście zapominać, że nikt nie może zostać pozbawiony naszej miłości, (...) jednakże wedle jednoznacznych słów Ewangelii jest On w szczególny sposób obecny w ubogich, dlatego wobec nich Kościół winien stosować «opcję preferencyjną». Poprzez tę opcję dajemy świadectwo o kształcie miłości Boga, o Jego opatrności i miłosierdziu i w pewien sposób nadal rozsiewamy w dziejach ziarna królestwa Bożego, które sam Jezus pozostawił w czasie swego ziemskiego

Realizacja posługi charytatywnej w parafii może mieć charakter spontaniczny lub zorganizowany. Do powodzenia działalności zorganizowanej konieczny jest wyspecjalizowany i wszechstronnie przygotowany zespół charytatywny. Jego działalność powinny wspierać inne grupy, zrzeszenia i zespoły apostołskie parafii. W Polsce do 1950 roku taką działalność prowadziły w parafiach oddziały Caritas, Konferencje św. Wincentego á Paulo, Towarzystwo Pań Miłosierdzia, a także wiele lokalnych towarzystw dobroczynnych²⁷. Od czasu zawieszenia działalności organizacji Caritas i innych stowarzyszeń kościelnych praca charytatywna w parafii pozostała w gestii parafialnych zespołów charytatywnych. Powstawały one spontanicznie, ale zawsze miały poparcie hierarchii Kościoła.

Komisja Charytatywna Episkopatu Polski starała się o usprawienie pracy zespołów i upowszechnienie ich w całej Polsce. Uwieńczeniem wieloletniej pracy Komisji Charytatywnej Episkopatu Polski było ogłoszenie w 1986 r. *Instrukcji o pracy charytatywnej w parafiach*²⁸. W kontekście nowych uwarunkowań prawno-ustrojowych, zwłaszcza po reaktywowaniu Caritas Polskiej i Caritas diecezjalnych, pojawiły się nowe możliwości pracy charytatywnej w parafiach. Dlatego 18 V 2000 roku Komisja Charytatywna Episkopatu Polski ogłosiła *Wskazania duszpasterskie dla Parafialnych Zespołów Caritas*²⁹. 303. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski wprowadzenie w życie tego dokumentu w diecezjach, pozostawiło decyzji poszczególnych biskupów diecezjalnych.

Proboszcz w powierzonych mu parafii powinien powołać Parafialny Zespół Caritas³⁰. W skład tego zespołu mogą wchodzić zarówno osoby świeckie, jak i zakonne. Przy rekrutacji członków życia, wychodząc naprzeciw tym, którzy zwracali się do Niego z wszelkimi potrzebami duchowymi i materialnymi” (NMI 49).

19 „Mogą was inni wyprzedzić albo ubiec w wielu sprawach, ale nikt nie może powstrzymać Kościoła w głoszeniu Ewangelii miłości, w upomnieniu się o tych, o których nikt się nie upomina. Wytrwale i bezinteresowne świadectwo czynnej miłości ma nierozzerwalny związek z ewangelizacją, bo jest świadczeniem o

do Parafialnego Zespołu Caritas trzeba zwrócić uwagę na tych parafian, którzy posiadają charyzmaty służebne. Ważna jest osobowość, zdrowie i możliwości czasowe osób zaangażowanych w pracę zespołu. O przydatności kandydata świadczy jego zapał, gotowość do podjęcia służby braciom, jego życie religijne oraz pobożność eucharystyczna. Tylko osoby zjednoczone z Chrystusem mogą owocnie służyć Mu w bliźnich (DA 4). Choć trzon zespołu tworzą z reguły starsze kobiety, to jednak nie należy łatwo rezygnować z zaangażowania do pracy w zespole mężczyzn, młodzieży i dzieci.

Ważny jest moment inicjacji pracy Parafialnego Zespołu Caritas, a jeśli ten już istnieje, moment przyjęcia nowych członków. Wyszukanych kandydatów trzeba najpierw przygotować metodycznie i duchowo do podjęcia zadań charytatywnych. Formą tego przygotowania może być diecezjalny, dekanalny lub parafialny kurs charytatywny. Następnie wskazane jest uroczyste promowanie kandydatów na członków zespołu. Można tego dokonać w Święto Miłosierdzia Bożego lub dzień święta patronów akcji charytatywnej Kościoła. Powyższa uroczystość powinna przypomnieć wszystkim parafianom o potrzebie i znaczeniu miłosierdzia chrześcijańskiego w Kościele³¹.

Przewodniczącym Parafialnego Zespołu Caritas jest proboszcz³². Wprawdzie członkowie Parafialnego Zespołu Caritas działają nie w imieniu proboszcza, lecz na mocy własnego posłannictwa apostołskiego, to jednak w swoich poczynaniach podlegają jego kierownictwu. Na mocy święceń kapłańskich i z mandatu biskupa diecezjalnego, proboszcz spełnia funkcję przewodniczenia wspólnocie Ludu Bożego w parafii. Może on mianować spośród członków Parafialnego Zespołu Caritas przełożonego, którego głównym zadaniem byłoby kierowanie bieżącą działalnością zespołu. Do zadań Parafialnego Zespołu Caritas należy mobilizacja całej wspólnoty parafialnej do posługi

---

miłości Boga”. JAN PAWEŁ II. *Przemówienie drugie (2 II 1998)*. W: *Program dla Kościoła w Polsce. Jan Paweł II do polskich biskupów. Wizyta Ad limina 1998*. Kraków 1998 s. 36.

charytatywnej, rozpoznawanie potrzeb na terenie parafii oraz organizowanie pomocy w obrębie parafii i poza jej granicami.

Niektóre potrzeby materialne, a tym bardziej duchowe, mogą być zaspokojone przez osobiste kontakty duszpasterza z wiernymi. Czasem jest to jedyny skuteczny sposób rozpoznania i rozwiązania jakiegoś problemu we wspólnocie parafialnej. Niemniej dobrze zorganizowany i dynamicznie działający Parafialny Zespół Caritas jest sprawdzoną już w warunkach polskich formą współodpowiedzialności proboszcza i parafian za budowanie wspólnoty miłości w parafii. Współpraca proboszcza ze świecnikami w zakresie posługi charytatywnej jest nie tylko ważnym kryterium żywotności wspólnoty parafialnej, lecz także szkołą życia chrześcijańskiego i apostołstwa. Działalność charytatywna jest niezbędnym elementem życia eklezjalnego parafii, w której Kościół urzeczywistnia się w sposób bezpośredni i uchwytny.

Reasumując, trzeba podkreślić, że pełnienie posługi charytatywnej jest działalnością duszpasterską zwyczajną. Dlatego nie może ona pozostawać w gestii wybranych osób, lecz ma urzeczywistniać ją cały Kościół. Za jej realizację odpowiedzialni są wszyscy członkowie wspólnoty eklezjalnej, a zwłaszcza hierarchia kościelna. Pomijanie działalności charytatywnej w życiu Kościoła wcale nie ułatwia duszpasterzom spełniania innych posług religijnych. To właśnie posługa charytatywna jest środkiem ożywienia religijnego Kościołów lokalnych, parafii i jej mniejszych wspólnot. Drogą zaś rozwoju małych grup szukających głębszego życia chrześcijańskiego jest braterstwo, miłość ofiarna i apostołstwo miłości.

Ze względu na pochodzenie Kościoła, obligatoryjny model życia doczesnego według Ewangelii Chrystusowej oraz cel, do którego Kościół zmierza, działalność charytatywna tak bardzo przynależy do Kościoła, że bez niej Kościół nie byłby sobą³³. Dlatego świat ma prawo oczekiwać dzisiaj od ludzi Kościoła przykładu miłości służebnej i ofiarnej, zdolnej do bezinteresownej posługi najsłabszym i najbardziej potrzebującym. O świadectwo takiej miłości na wzór Chrystusa mają się starać w pierwszej kolejności pasterze Kościoła, którzy powinni być dla świata

współczesnego nauczycielami pokory, poświęcenia i miłosiernej służby. W praktyce nic tak nie podnosi autorytetu Kościoła i jego wiarygodności, jak świadectwo bezinteresownej miłości jego członków³⁴. Dlatego wartość posługi charytatywnej w życiu i działaniu Kościoła wydaje się wprost nieoceniona.

Działalność charytatywna jest wyjątkowo miarodajnym kryterium żywotności wszelkich wspólnot eklezjalnych, a szczególnie parafii, w której Kościół urzeczywistnia się w sposób bezpośredni i realny³⁵. Wchodząc w trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa, warto szczególnie w duszpasterstwie parafialnym podjąć apel Jana Pawła II zgłoszony w dokumencie *Novo millennio ineunte*: „Potrzebna jest dziś nowa «wyobraźnia miłosierdzia», której przejawem będzie nie tyle i nie tylko skuteczność pomocy, ale zdolność bycia bliżnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim tak, aby gest pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr. Winniśmy zatem postępować w taki sposób, aby w każdej chrześcijańskiej wspólnocie ubodzy czuli się «jak u siebie w domu»” (NMI 50).

SORGE DER PRIESTER UM DIE ENTWICKLUNG DER CARITATIVEN TÄTIGKEIT DER KIRCHE

Z u s a m m e n f a s s u n g

Jesus hat den Menschen in allen Arten geistiger und materieller Not nicht nur selbst geholfen, sondern er hat von Anfang an auch seine Jünger zum Dienst an den Bedürftigen berufen. Vor seiner Rückkehr zum Vater hat Jesus seinen

---

20 Cyt. za: „*Karmię was tym, czym sam żyję*”. *Ojcowie Kościoła komentują Ewangelię niedzielne roku C*. Opr. M. STAROWIEYSKI. Warszawa 19842 s. 261.

21 KONGREGACJA DO SPRAW DUCHOWIEŃSTWA. *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*. Nr 67 s. 71; JAN PAWEŁ II. *Prezbiter*

Jüngern noch einmal ausdrücklich Taten der Liebe anbefohlen, die er zum Kriterium der Zugehörigkeit zu ihm macht: „Daran wird jedermann erkennen, dass ihr meine Jünger seid, wenn ihr Liebe untereinander habt“ (Joh 13, 35). Deshalb bildet die geschwisterliche Liebe als wesentlicher Bestandteil der Berufung zur Gemeinschaft der Christusnachfolger auch die Grundlage für die Erfüllung der Dienstfunktion der Kirche.

Gebot der Liebe betrifft und verpflichtet besonders die Hirten der Kirche. Sie sollen die Verkündigung, Liturgie und karitative Diakonie zu einer gültigen Synthese bringen. Die Pfarrgemeinde bildet den grundlegenden Ort, an dem sich Kirche als Gemeinschaft der Liebe verwirklicht. Viele Christen erkennen durch ihre Pfarrgemeinde, was Kirche in ihrem Wesen eigentlich bedeutet. Die Pfarrgemeinde erfüllt ihre Rolle eines Zeichens der Gemeinschaft mit Gott jedoch nur unter der Bedingung, dass sie eine Gemeinschaft der Liebe darstellt, oder eine solche wenigstens zu schaffen bemüht ist.

Tłum. Ks. Wiesław Przygoda